

Enquête naar het gebruik van de Thematic Apperception Test in Vlaanderen en Nederland.

Struyfs, Jessica & Vereycken Johan

Inleiding

In 2012 werd een digitale enquête over het gebruik van de TAT in Vlaanderen en Nederland afgenomen waarbij in het bijzonder gepeild werd naar de wijze waarop de verhalen geïnterpreteerd worden. Ook de leden van de NVVR werden opgeroepen om mee te werken aan deze enquête. Dit onderzoek kaderde in een masterthesis van Jessica Struyfs aan de KU Leuven (academiejaar 2012-2013) over 'Bellaks interpretatiemethode van de Thematic Apperception Test' (promotor: Prof. Dr. Vereycken). In dit korte artikel worden de voornaamste bevindingen van deze enquête samengevat.

Er namen 81 personen deel aan deze enquête: 57 Vlamingen, 23 Nederlanders en één Amerikaanse. De Vlamingen zijn in grote meerderheid klinisch psychologen die na hun universitaire vorming nog een tweejarige postuniversitaire specialisatie in de klinische psychodiagnostiek volg(de)n. De Nederlanders zijn in grote meerderheid lid van de NVVR en zijn dus meer dan de Vlamingen geporteerd voor het gebruik van projectieve tests in de klinische praktijk. De meerderheid van de respondenten is op het moment van de deelname tewerkgesteld in de geestelijke gezondheidszorg als klinisch psycholoog, psychotherapeut of psychodiagnosticus. De gemiddelde leeftijd bedraagt 36 jaar.

Resultaten

1. 91,4% (74/81) van de deelnemers verricht psychodiagnostiek en 62,2% (46/74) van deze psychodiagnostici maakt gebruik van de TAT.
2. Alle Nederlandse respondenten deden in hun beroepsactiviteit aan psychodiagnostiek (23/23) en 87,7% van de Vlamingen (50/57). Iets meer dan de helft van de Nederlandse respondenten (52,2%) gebruikt de TAT. Bij de Vlamingen ligt dit gebruik van de TAT beduidend hoger, met name 68 % (34/50) (zie ook tabel 1 en 2 voor de gedetailleerde cijfers).
3. Waarom maakt men geen gebruik van de TAT? Het belangrijkste motief is van praktische aard: 26,7% van de niet-gebruikers stipt aan dat de TAT niet beschikbaar is in hun werksetting of dat het gebruik van de TAT niet tot hun takenpakket behoort.

Verder vermeldt 22% dat ze onvoldoende kennis over de TAT bezit en 15,6% dat ze de psychometrische kwaliteiten van het instrument onvoldoende vindt.

4. Wie de TAT wel gebruikt doet dat om de volgende redenen: men wil meer inzicht verkrijgen in de (interne) objectrelaties, de gezinsdynamiek of de hechting van de cliënt (20.5%). 16% vindt de TAT een gebruiksvriendelijk instrument voor zowel de hulpverlener als voor de cliënt. Men signaleert hierbij dat de test gemakkelijk af te nemen is, zinvol is voor de behandelingsindicatie, minder onderhevig is aan sociale wenselijkheidstendensen en minder bedreigend is voor de cliënt dan bijvoorbeeld de Rorschachtest. Ten slotte stipt 10 % aan dat de TAT andersoortige informatie oplevert dan klinische gesprekken of zelfrapportagevragenlijsten.
5. Een belangrijk aspect van deze enquête betreft de interpretatiemethode die klinisch psychologen hanteren om de verhalen te interpreteren. Sommige respondenten gebruiken één methode; anderen combineren meerdere methoden. Een gedetailleerd overzicht hiervan is te vinden in Tabel 3. De *Social Cognition and Object Relations Scale* (SCORS) van Westen geniet duidelijk de voorkeur: bijna 40% (28/73) verkiest deze schaal al dan niet in combinatie met andere benaderingen. Belangwekkend is dat maar een beperkt aantal respondenten (n=7) aangeven dat ze de TAT uitsluitend op een klinisch intuïtieve manier interpreteren. De methode van Bellak die in de VS toonaangevend is en in deze masterthesis centraal stond, wordt door vijf respondenten toegepast. Ook de klassieke maar omslachtige benadering van Murray wordt (nog) door vijf respondenten gebruikt. De benadering die in het boek van Eurelings-Bontekoe wordt beschreven, wordt eveneens door vijf respondenten gebruikt.

Commentaar

Bij de interpretatie van de gegevens dient men voor ogen te houden dat hier geen representatieve steekproef van klinisch psychologen die regelmatig psychodiagnostiek bedrijven werd bevroegd. Het Vlaamse cohort is vermoedelijk redelijk representatief doch de Nederlandse groep heeft gezien het lidmaatschap van de NVRV een positieve houding tegenover projectieve tests wat niet voor alle psychodiagnostici geldt. Voorts kan een selectiebias gemaakt hebben dat langs Vlaamse kant vooral degenen antwoorden die de TAT gebruiken in hun klinische praktijk.

De bevindingen over de wijze waarop de verhalen geïnterpreteerd worden, zijn vermoedelijk een goede afspiegeling van hoe er in de klinische praktijk met de TAT gewerkt wordt.

Bemoedigend is hier dat een minderheid van de klinisch psychologen uitsluitend gebruik maakt van een klinisch intuïtieve werkwijze. Deze invalshoek resulteert immers in een lage interbeoordelaarsbetrouwbaarheid en weinig valide uitspraken. Voorts constateren we dat de SCORS een populaire benadering is terwijl het in de VS gezaghebbende systeem van Bellak weinig gebruikt wordt in Nederland en Vlaanderen.

Tabel 1 : **Het gebruik van psychodiagnostiek en de Thematic Apperception Test door de Nederlandse respondenten (N=23)**

TAT	Psychodiagnostiek			
	Nooit	af en toe	Regelmatig	Vaak
Nooit	0	1	3	7
Soms/af en toe	0	0	5	4
Regelmatig	0	0	1	1
Vaak	0	0	0	1

Tabel 2 : *Het gebruik van psychodiagnostiek en de Thematic Apperception Test door de Vlaamse respondenten (N= 57)*

TAT	Psychodiagnostiek			
	Nooit	af en toe	Regelmatig	Vaak
Nooit	7	6	4	6
Soms/af en toe	0	7	4	6
Regelmatig	0	2	3	6
Vaak	0	0	1	5

Tabel 3: *De verkozen interpretatiemethoden van de respondenten (N=73)*

Interpretatiemethode	Aantal respondenten
SCORS van Westen (afzonderlijk of in combinatie)	28
Klinisch intuïtief en ervaringsgericht	7
Systeem van Bellak (afzonderlijk of in combinatie)	5
Handleiding van Murray (afzonderlijk of in combinatie)	5
Boek Eurelings-Bontekoe (afzonderlijk of in combinatie)	5
DMM van Cramer (afzonderlijk of in combinatie)	2
Verhalende methode (TAT KU Leuven handleiding)	1
Boekholt-Chabert-Brelet-Foulard (afzonderlijk of in combinatie)	1
Systematische ordening in inhoud-vorm-relatie	1
Soms preliminaire theorieën die van Rorschachttest afkomstig zijn, maar ook voor de TAT relevant lijken (afzonderlijk of in combinatie)	1
Combinatie tussen meerdere benaderingen	9
Combinatie tussen een benadering en een intuïtieve interpretatie	9